

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Met auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N. 124).

Zondag 3 October 1897. N. 1032.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.50. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirectieuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van leedzaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Dan de gemeene Gratie.

DERDE REEKES.

Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet. Gal. 4: 4.

XIX.

De vrucht van de gemeene gratie is den Christus niet eerst na zijn geboorte toegekomen. De aansluiting van den Christus aan de gemeene gratie ligt reeds tusschen zijn ontvaangen in de Heiligen Geest en zijn geboorte uit de maagd Maria in. Zelfs zij opgemerkt, dat juist hier het punt schuilt, waarbij we op de consequente ketterij der Dooperschen stuiten. Getrouw toch aan hun uitgangspunt, dat het heilswerk hovennatuurlijk blijft tot den einde toe, hielden deze juist staande, dat de Christus zijn vleesch en bloed niet uit de maagd Maria had aangenomen, maar door nieuwe schepping zich een kinderlichaampje in Maria bereid had. Van Maria ging alzoo naar die voorstelling niets uit. Haar bloed en haar wezen bleef werkeloos. Alleen dit had ze, dat ze dit nieuw geschapen kinderlichaampje in zich droeg, bij manier van een kooi waarin een vogel wordt uitgebroed. Feitelijk had dit lichaam ook elders, ook buiten Maria kunnen bereid zijn. Of zij, dan wel een andere vrouw, het die maanden herbergde, maakte in geen enkel opzicht verschil. Dit nieuwgeschapen lichaam daalde in haar neder, rustte in haar en verliet haar weer, zoodat er niets was dan doorgang. Op dat standpunt nu had de eerste aanraking van den Zoon des menschen met het leven der menschen eerst plaats na zijn geboorte, en ook na die geboorte bleef deze aanraking een bloed uitwendige. Met zulk een nieuw geschapen lichaam toch stond dan de Christus buiten ons geslacht. Het Woord ware dan wel vleesch, maar niet ons vleesch geworden. Hij zou een op ons gelijkend wezen, maar nooit onze broeder naar het vleesch zijn geweest. Een ander bloed dan het onze zou hem door het hart zijn gevloeid. En niet ons bloed, maar een vreemd levensvocht zou op Golgotha zijn vergoten.

Tegevoert deze Doopersche ketterij, die geheel den stam der Christelijke belijdenis bij den wortel afknipt, en alle verlossingswerk doelloos maakt, stelt nu de Christelijke kerk de betuiging, dat onze Heiland zijn vleesch en bloed niet in Maria ingedragen, maar uit Maria aangenomen heeft, en dat alzoo de uit Maria geborene niet slechts in schijn, maar in der waarheid de Zoon des menschen is, ons in alles gelijk, uitgezonden de zonde. Doch hiermede is het dan ook voetstoots beleden, dat de Christus reeds lang vóór zijn geboorte, ja, terstond na zijn ontvaangen, met de vrucht, met de destijds in Israël en meer bijzonderlijk in Maria aanwezige vrucht van de gemeene gratie in aanraking trad. Niet alle geheimnis, waarachter onze eerste vorming in het lichaam onzer moeder waggelt, kan hier ontsluitend worden, ook al spreekt het vanzelf, dat eerst een volledige blootlegging van dit geheimzinnige, ons hier een klaar inzicht in de verhouding van den

Christus tot de gemeene gratie geven zou. David heeft in den 139sten Psalm dat verborgen ontstaan des levens als voor Gods oog doorgedacht, en het zichzelfven voorgesteld, hoe hij als ongevormde klomp geformeerd was in wat hij noemt de benedenste deelen der aarde. Paulus sluit zich, met het oog op den Christus in Efeze 4 aan die uitdrukking aan, en stelt dat nederdalen van den Christus in de benedenste deelen der aarde tegenover zijn opvaren, en aldus alzo Psalm 139 in zijn hoofdbeteekenis ook op den Christus. En blijkbaar is hetgeen in dien Psalm over het weven van het borduursel in de zwangere vrouw geschreven staat, zoo breed en diep opgevat, en zoo omstandig geteekend, dat het verre boven het persoonlijk belang van Davids eigen geboorte uitging, en eerst evenredig in zijn afmetingen wordt, zoo we over David heen doorzien tot op den Christus.

We staan hier voor een wereld van wonderen, met telkens nieuwe vragen bij elke lijn die zich ombuigt. Er is in hetgeen geboren zal worden en het straks zichtbare, en hetgeen altoos onzichtbaar zal blijven. Er is een kiem waaruit zich het organisch geheel zal ontwikkelen; er is de alzijdige stoffe die door deze kiem in zich opgenomen wordt, om zich te ontwikkelen; en er is de drift des levens die zich in deze ontwikkeling openbaart. Dit alles is eerst met de moeder één, niet slechts in haar rustende, maar door eenheid van aderweefsel met haar verbonden; en toch wordt het straks van haar afgescheiden, niet enkel door uitdijing in het levenslicht, maar ook door afsnijding van de adellijke gemeenschap. Een veel meer nog is er onder en door dit alles gemeenschap van het nieuwgeborene met de vrouw, die het draagt. Gemeenschap niet alleen naar het stoffelijke, maar gemeenschap, soms tot in karakter en temperament, en schier altoos tot in rasverschil, nationaal onderscheid, gelaatstype en familietrek doorgaande. Een gemeenschap niet slechts voorwaarts zich bewegende in den jonggeborene, maar achterwaarts teruggaande tot in een erflijn van vele geslachten. En dit gemeenschappelijke en solidaire ondergaat dan toch weer de wijziging en den invloed van het persoonlijk in den mensch die geboren werd. Een persoonlijke variatie die niet terstond uitkomt, maar soms twaalf en meer jaren sluimert, om daarna eerst haar stempel te drukken op den nieuw opgetreden, nu aangroeienden, straks volwassen mensch.

Doch ook al ware het ons nu gegeven, bij ons zelf of bij ons eigen kind alle deze onderscheiden factoren, waarvan het resultaat in ons eigen leven of in het leven van ons kind uitkomt, naar zuivere lijnen af te meten, stiptelijk te begrenzen, en in hun onderscheiden gewicht en beteekenis vast te stellen, dan nog zou hieruit geen zinnig volgen, dat gelijke precieze verklaring ons ook bij de vleeschwording des Woords gelukken zou. Nu echter bij niet één eenigen mensch zulk een afwegen van deze verschillende elementen doonlijk bleek, en noch in het gemeen noch in het bijzonder te zeggen valt, hoe en op wat wijze deze onderscheiden factoren bij de formatie van den

gewonen mensch werken, nu ligt het in den aard der zaak, dat bij den persoon van den Heiland, wiens ontvaangen geheel exceptioneel was, zelfs van elke poging ter juistere verklaring moet worden afgezien. Want wel heeft onze Catechismus op één dier factoren nadruk gelegd, door te betuigen, dat Christus daarom als kindeke geboren, en niet als volwassen man opgetreden is, opdat hij door zijn onschuld de zonden waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekken zou, maar reeds de woorden waarin deze belijdenis vervat is, toonen genoegzaam dat we hier met een geloofsuitspraak van het Verlossingsgevoel, niet met een ontleding van de dracht van den Christus te doen hebben.

Dit dwingt ons, ook op dit punt van ons onderzoek, het bijzondere te laten rusten, en ons te bepalen tot het aangeven van die algemeene lijnen, die de onderscheidene factoren gansch in het algemeen doen uitkomen. En dan eischt voorzeker de Christelijke belijdenis, dat we in den Christus geen erfenis van een persoonlijk belijfd karakter aannemen. Wat wij in ons zelf en in anderen een persoonlijk karakter noemen, is altoos een eenzijdigheid. Een plooi van het wezen, zoodat het in anderen niet, maar alleen in ons wordt gevonden, zoodat wel die één plooi rijk in ons ontwikkeld is, maar onderwijl we juist de andere plooiën missen. Eerst zoo ge een gansche menigte van personen, elk met een scherp ontwikkeld karakter bijeen voegt, ontvangt ge den indruk van den volten rijkdom van het menschelijk karakter als zoodanig. Poogde men daarom ook in den Christus zich een zoodanig scherp belijfd karakter te denken, zoo zou de Christus hiernede beperkt en eenzijdig belijfd worden, en niet meer de Zoon des menschen zijn. Natuurlijk mag men evenmin zeggen, dat er daarom in den Christus geen karakter was. Karakterloosheid toch, of wilt ge gemis aan karakter, wordt door ons als een gebrek gevoeld, en geen gebrek was in den Christus. En het enige dat we daarom zeggen kunnen is, dat in den Christus niet maar één lijn, niet maar één plooi van de volheid des menschelijken karakters uitblonk, maar dat in organische eenheid het volle menschelijke karakter in hem schitterde. Niet een enkele straal, maar alle stralen. En die volheid van stralen in volkomen harmonie der glansen, in volkomen zuiver evenwicht van tint. Doch juist hieruit volgt dan ook, dat de Christus dit menschelijke in zijn volheid niet speciaal van Maria kon dank weten. Maria bezat slechts één stuk van het menschelijk karakter, en waar derhalve de Christus het menschelijke karakter in al zijn stukken aannam, daar ontving hij dit niet speciaal van Maria, noch ook droeg hij het als de Zoon Gods in Maria in, maar bij eijgende het zich toe uit die algemeene menschelijke natuur, die in Maria uit Adam was opgekomen, en die door Maria op den Christus overging.

Alzoo was de eerste eisch die hier te stellen viel, dat door alle eeuwen sinds het Paradijs de ongeschonden menschelijke natuur zoo bewaard werd, dat ze in de volheid der tijden

op den Christus zou kunnen overgaan. En juist dit nu ware ondenkbaar geweest, indien de verwoesting der zonde na den val ongebreidel en onbeteugeld ware doorgestaan, en niet gestuit ware geworden door de gemeene gratie. Indien niet de lankmoedigheid en de verdraagzaamheid Gods tusschen beide ware getreden, om het wilde doorgloeien van den zondebrand die wij ontstoken hadden, ook al moest hij blijven voortsmullen, toch in zijn woeste uitstroom te temperen, zoo zou zoovele eeuwen na den val elk aannemen van de ongeschonden menschelijke natuur door het eeuwige Woord kortweg onmogelijk zijn geweest. Hadde de dood zich aanstands na den val in ons geslacht volend, zoo zou er eenvoudig geen nakomelingschap gekomen zijn. En, ook al rekent men hier niet mede, maar stelt, dat de verandering van onze menschelijke natuur ongetemperd hare volinding ware tegemoet gegaan, gelijk ze deze volinding bereikt in de hel, zoo zou reeds hierdoor de ontanding en verbastering tot een algeheele verminking en schending zijn geworden, en ook deswege een aannemen van onze menschelijke natuur door den Christus ondenkbaar zijn geweest. De tusschenkomst, waarin wij menschen op aarde verkeeren, bestaat juist in een zoodanig gestuit zijn van de zonde, dat ze onze natuur wel in zich zelve volstrekt hulpeloos laat, maar desniettemin hare herstelbaarheid openlaat, en door die open te laten, alle kiemen en gegevens van onze natuur nog in zooverre voor vernietiging behoedt, dat ze door den Christus nog konden worden aangegrepen, persoonlijk in zijn eigen vleeschwording, en wat ons zelve aangaat bij onze inlijving in zijn wonderbaar Lichaam.

Zoo ligt derhalve de principiele aansluiting van den Christus aan de vrucht der gemeene gratie daarin, dat de gemeene gratie alle de eeuwen door, na den val, de menschelijke natuur voor algeheele verwoesting, verminking en verderving bewaard, en alzoo teeweggebracht had, dat de Christus zoovele eeuwen daarna, uit een kind des menschen nog de ongeschonden menschelijke natuur in de volheid en volledigheid harer momenten, zou kunnen aannemen. Dit nu hebben we opgevat niet van de zijde van het vleesch, maar van de zijde van het menschelijk karakter. Niet natuurlijk, om het karakter onzer menschelijke natuur van den aard van het menschelijke vleesch en bloed af te scheiden, maar omdat het klaar is, dat vleesch en bloed onze hoogere natuur, en niet onze hoogere natuur vleesch en bloed dient. Dat de verschillen tusschen vleesch en vleesch, bloed en bloed bij rassen, natien en stammen saamhangen met de schakeringen in karakter en type, staat wel vast, maar toch mag dit nooit in den geest van het materialisme worden verstaan, alsof het verschil in aard en type, in karakter en stemming slechts het toevallig resultaat ware van de verschillende bloedmenging. Integendeel, de geest wordt gediend door het bloed, en deswege moest bij het aannemen van onze menschelijke natuur door den Christus allereerst de aandacht gevestigd op de ongeschondenheid van onze men-

schelijke natuur in haar hoogste opvatting. Het is niet in de eerste plaats ons vleesch en bloed, en dus niet de farschheid, kloekheid en schoonheid van het lichaam, waarover de gemeene gratie zich ontfermd heeft. De gemeene gratie verwerft den mensch, die menschelijke natuur, den schat des hoogeren menschelijken levens tegen algeheele verwoesting en vernietiging. Vandaar de indrukwekkende karakters, de edele verschijnningen, de noble figuren, de hooge talenten, die ge eeuw aan eeuw ook onder de Heidenen niet optreden. En het is aan de aldus behoudene, aldus gespaarde, aldus voor schending en verminking gevrijwaarde menschelijke natuur, dat het eeuwige Woord zich, dank zij de gemeene gratie, kon aansluiten.

Maar na dit met beslistheid op den voorgrond te hebben gesteld, voegen we er thans even beslist bij, dat dit reddend en sparen van het hoogere in onze menschelijke natuur niet denkbaar ware geweest zonder een gelijktijdig sparen van het menschelijke in onze lichamelijke verschijnning. Een nobel karakter spiegelt zich af in edele gelaatstreken, en een edel gelaat, dat eeuw aan eeuw door kloekke karakters heeft uitgemunt, dient zich aan in schoone uitwendige verschijnning. Reeds onder de volken ziet men, hoe diep de lichamelijke verschijnning der menschen bij het voortwoeden der zonde kan worden nedergedrukt, en ook hoe nobeler zin ook de uitwendige gestalte van een volk kan opbeuren en verheffen. Dit verschil gaat eenzijdig in de geslachten, en anderzijds tot in de rassen door, en wie nu nog de afstammelingen van Sem bestudeert, niet in onze Jodenburten, maar in het weelderige Oosten, en onder de Arabieren der woestijn, ja, tot in de zuiverder Jodentypen die onlangs uit Rusland ons land doortogen, die voelt zich onwillkeurig getroffen door de waardigheid der menschelijke verschijnning en de edele gelaatstreken die dit ras kenmerken.

De schoonheid vooral van den man spreekt bij de zuivere afstammelingen van Sem sterk, en wie nu nog een vorstelijk Bedoeïenheid of een edelen Joodschen kop van zuivere herkomst vergelijkt met wat Chinees of Japanees, met wat Hottentot of Congolees te aanschouwen geeft, tast en voelt de gemeene gratie, die in Sem's zuivere en edele nakomelingen de waardigheid der menschelijke natuur ook in de uitwendige verschijnning gemainteneerd heeft. Iets wat hier wordt opgemerkt, niet om den nadruk te leggen op wat men de schoonheid des menschen noemt, maar om te doen uitkomen, hoe er ook in de uitwendige gestalte onzer menschelijke natuur een waardigheid overbleef, niet bij alle volk, niet bij elke ras evenzeer, maar in zeer hooge mate vooral in de lijn die van Sem uitging; alsmede hoe deze uitwendige waardigheid samenhangt met de behoudenis der menschelijke natuur in hoogerem zin. Tweedeel was alzoo door de gemeene gratie gered. Ten eerste alle stuk en deel van onze menschelijke natuur in haar hoogere opvatting, en ten tweede hetgeen voor de verschijnning van die menschelijke natuur vereischt werd in haar lichamelijke optreden. Dat de geboorte van den Christus reeds door Noachs profetie aan Sem's nakomelingschap werd verboden, was alzoo in het minst geen

De Martelaren.

CCXXXIX.

JULIAN HERNANDEZ.

Na twee jaren van voorbereiding in zake de uitroeping der zoogenaamde ketterij, ging van den oppersten Raad aan al de rechtbanken der inquisitie het bevel uit tot viering van openlijke auto-da-fé's of geloofshandelingen, zoodat de ter dood brengingen der geloovigen in Spanje genoemd werden.

Zulk een auto-da-fé was of een bijzondere, of een algemeene. In het eerste geval verscheen de beschuldigde voor de Inquisiteurs in hunne zaal, of alleen, of in tegenwoordigheid van een uitgelezen getal van getuigen en vernam hier zijn vonnis.

En algemeen auto-da-fé echter werd met groote plechtigheid gevierd op een Zon- of feestdag in de grootste kerk of op de Roomsche markt. Zij werd te voren in alle kerken aangekondigd en zowol door de Overheid als door de geestelijkheid bijgewoond. Gaarne had men er een groote schare menschen bij. Daarom werd aan allen, die deze plechtigheid bijwoonden, een afsaat van 40 dagen beloofd.

Avonds te voren werden al degenen, die bij dat auto-da-fé een lichte straf zouden ondergaan, samengebracht in een kamer der gevangenis (de mannen en vrouwen afzonderlijk) en vernamen zij er hun vonnis. Die in het martelvuur zouden sterven, hoorden het lot, dat hun wachtte, in den kerker des middernachts.

Vroeg in den morgen begonnen alle kerkklokken te luiden en zag men spoedig de veroordeelden in verschillend gewaad, naar gelang van hun kwaad en de straf, die hen

wachtte. Die aan een lichte dwaling zich schuldig gemaakt hadden, droegen een eenvoudige wit kleed, de ter dood veroordeelden een ruim gewaad van gele kleur, San-benito genoemd, waarop brandende vlammen en duivels waren geschilderd. Hun werden op het hoofd gezet papieren mutsen, ook met vuurvlammen en duivels voorzien.

In statigen optocht begaf men zich naar de strafplaats. Daar werd eerst een rede gehouden, vervolgens had de absolute plaats der minst-schuldigen. Eindelijk werden de martelvuren ontstoken voor hen die als ketters sterven moesten.

Onder de grootste auto-da-fé's behooren die welke in Sevilla en Valladolid plaats gevonden hebben. Laat ons ons naar eerstgenoemde stad begeven. Het is den 27sten Dec. 1559. Veertien personen zijn aan den arm des wereldlijken rechters overgegeven om den dood te ondergaan, en 34 ontvingen lichtere straffen.

Tot de eerste klasse der veroordeelden behoort Julian Hernandez, van wien wij, voor wij zijn sterven schetsen, iets uit zijn leven willen verhalen. Hij was geboortig van Villaverde (in de nabijheid van Sevilla gelegen) en droeg den bijnaam van Julianillo of kleine Juliana, omdat hij zoo nietig van persoon was. Nadat hij in Duitsland met de beginselen en gevoelens der Hervormers bekend geworden was, begaf hij zich naar Genève, waar hij in dienst kwam bij Juan Peres de la Pineda als schrijver en revisor. Deze Peres was oorspronkelijk ook een Spanjaard, een geleerde dokter in de Godgeleerdheid, die in 1527 door Karel V naar Rome was afgevaardigd. Weer thuis gekomen werd hij directeur van een geleerde school te Sevilla, waar hij den omgang zocht van de belijders der Luthersche leer. Hij werd in 1555 in de kerker der Inquisitie geworpen, maar wist te ontvluchten naar Venetië, waar hij verscheidene geschriften over het Evangelie des Heeren uitgaf. In 1558 werd hij naar Genève groepen, als Dienaar des Woords in de Italiaansch-Spaansche kerk van Genève. Denselven dag, waarop zijn dienaar Hernandez op den brandstapel stierf, werd zijn beeltenis verbrand door de Inquisitie.

Terwijl onze Hernandez nog te Genève was, liet hij zich overhalen, om een werk te verrichten waaraan groot gevaar verboden was. In 1557 namelijk bracht hij twee groote met Bijbelvertalingen en andere Protestantische boeken in de Spaansche taal gevulde tonnen naar zijn geboorteland over. Nadat hij de waakzame oogen der inquisitiedieners had misleid, bracht hij zijnen kostbaren schat in het huis van een der ijverigste Protestanten in Sevilla, die ze spoedig onder zijne vrienden in verschillende oorden des lands verdeelde. Zelf droeg hij ook van deze geschriften rond als hij het land doorging om van den Heere en zijn Evangelie te spreken.

Dit kwam eindelijk den geloofsrechters ter oore door de dwaze vrees van eenen bijgeloovigen en het verraad van een handlangers der inquisitie, die zich bij Hernandez ingedrongen had onder het masker van eenen medebelijder. De martelaar werd als wild nagejaagd, totdat men hem ving en met hem nog wel 800 geloovigen. De kerkers werden toen zoo vol, dat men van de gevangenen verscheidenen in particuliere woningen moest opsluiten. Drie jaren bleef onze Hernandez in smartelijke gevangenschap. De beulen werden verward over de vrucht, waarmee dit vermagerd lichaam de kwellingen der inquisitie al dien tijd uithield.

Hij had van nature eenen opgewekten geest en God versterkte dien zoo, dat hij even bij naar de pijnbank ging als dat hij er van terugkeerde. Eens had hij weer de smarten der pijnbank geleden en keerde terug naar zijne cel. Toen hij zijne medegevangenen zag, zong hij in het Spaansch hen toe:

Overwonnen zijn de monniken.
Overwonnen.
Verjaagd zijn de wolven.
Verjaagd.

In het begin van zijne verhooren had hij dikwijls gesprekken met de monniken en hij openbaarde daarbij zulk een stoutmoedigheid en tegenwoordigheid van geest, dat men spoedig afsiet van met hem te twisten.

Eindelijk werd hij ook tot den brandstapel veroordeeld.

Toen hij aan den morgen van het auto-da-fé, waarvan hij slachtoffer zou zijn, in het hof van het Triana-slot gebracht werd, zelde hij tot zijne medegevangenen: »Moed, kameraden! Dit is de ure in welke wij ons als dapperie krijgs-knechten van Jezus Christus betoonen moeten. Laat ons thans eenen troostrijke getuigenis van Zijne leer voor de menschen afleggen en binnen weinige uren zullen wij de getuigenis van zijne goedkeuring voor de Engelen ontvangen en met Hem in den Hemel triumfeeren.» Dit spreken hinderde de vijanden der waarheid, daarom werd hij tot swijgen gebracht door een bal, die hem in den mond gestoten werd. Desniettemin ging hij voort zijne medestrijders door gebaren te bemoeiden.

Aan den paal gekomen knielde hij neder, daarna stak hij zijn hoofd meermalen tusschen de takkewoosden, tot een teeken hoe blijde hij was, dat hij den dood te gemoet ging. Eindelijk werd hij aan den paal vastgebonden en schikte zich tot het gebed, toen dokter Fernando Rodriguez, die daar bijstond, deze houding voor een teeken van neerschichtigheid hield en den rechter beval, dat de bal hem uit den mond genomen wierde, opdat hij zijn berouw kon uitspreken.

Nauwelijks had echter Hernandez zijnen mond tot zijne beschikking of hij legde een korte geloofsbelijdenis af en bracht toen Rodriguez, dien hij van vroeger kende, zijn huichelaarig en menschenvrees onder de oogen.

Vergramd riep toen de priester: »Zou Spanje, de overwinnaars en heerschers der natien, haren vrede door een dwerf gestoord zien? Scherprechter, doe uw plicht.» Dadelijk werd de houtlijt aangezet, terwijl de wachters den martelaar met hunne lansen doorboorden.

DE GAAY FORTMAN.